

УДК 34.342

ПРИСЯГА ЯК АДМІНІСТРАТИВНИЙ АКТ

Софія ДАНИЛІВ,

аспірант кафедри загальноправових дисциплін факультету № 6
Харківського національного університету внутрішніх справ

SUMMARY

The concept of oath of office as an administrative act has been considered; the key characteristics and main trends of the institution of oath of office development have been specified in the article. The author has offered her own definition of the unified text of «oath of office» for all the public officials. The proposals for the national legislation improvement have been formulated with regard to establishment of the united approach to the oath of office adjustment for all the public officials.

Key words: oath of office, public official, administrative act.

АНОТАЦІЯ

У статті розглянуто поняття присяги як адміністративного акта, з'ясовано ключові характеристики та основи тенденції розвитку інституту присяги. Запропоновано авторське визначення уніфікованого тексту «присяги» для всіх публічних службовців. Сформульовано пропозиції щодо вдосконалення національного законодавства щодо визначення єдиного підходу відносно узгодження поняття присяг для всіх публічних службовців.

Ключові слова: присяга, публічна особа, адміністративний акт.

Постановка проблеми. Присяга є одним із найдавніших правових інститутів, який зберігся та гармонійно увійшов у національне право України. Чинне законодавство України передбачає юридичну відповідальність за порушення присяги. Водночас поняття присяги як адміністративного акта, її зміст, сутність, правове регулювання та процедура прийняття на теперішній час залишаються недостатньо дослідженими та теоретично напрацьованими.

Актуальність проблеми. У науковій літературі питання, пов'язані з дослідженням визначення сутності та правового регулювання «присяги», у своїх працях досліджували О. Бандура, Н. Бережкова, Ф. Васильєв, О. Сфімов, О. Кравчук, В. Орленко, В. Пахомова, С. Прилуцький, Н. Русакова, О. Скакун, М. Цуркан.

Так, Н. Русакова вважає, що присяга – це юридичний факт, що являє собою прийняття офіційної клятви (урочистої обіцянки) дотримуватись та виконувати права і обов'язки у відповідності до займаної посади, який визначає момент зміни правового статусу суб'єктів і здійснюється в особливому ритуальному порядку на основі спеціалізованих символічних дій [1, с. 109].

Також цікавою є позиція В. Круглякової про те, що інститут присяги розкривається через аналіз правових норм, тобто для нього характерна наявність особливих «присяжних норм». Щоправда, в загальній теорії права таке поняття відсутнє. Однак автор вважає, що саме вони є основними і тими, що визначають суть та процедуру прийняття присяги. Спираючись на дефініцію присяги, запропоновану Н. Русаковою, присяжну норму характеризують як правову норму, яка визначає зміст офіційної клятви (урочистої обіцянки) дотримуватись і виконувати права, обов'язки суб'єкта у відповідності із займаною посадою; встановлює момент зміни правового статусу суб'єкта й особливий порядок її прийняття на основі спеціалізованих символічних дій. Присяжна норма як норма права за своїм юридичним значенням – це певне правило поведінки, дотримання якого гарантується різного роду організаційними, роз'яснювальними і стимулюючими засобами, а також застосуванням відносно тих, хто його дотримується, заходів юридичного примусу (дисциплінарна, адміністративна, кримінальна, матеріальна відповідальність) Для присяжної

норми не характерна трискладова структура правової норми – гіпотеза, диспозиція, санкція. У цих нормах лише в окремих випадках застосовуються негативні санкції за порушення присяги, а про існування позитивних санкцій за дотримання присяги мова взагалі не йде [1, с. 109–110].

Проте пропонуються й інші підходи до юридичного визначення присяги. Так, деякі автори вважають, що присяга – це офіційна урочиста обіцянка додержуватись певних зобов'язань, зокрема, на підтвердження правдивості свідчень, вірності тій чи іншій справі, діяти відповідно до Конституції тощо. Інші переконані, що присяга – це клятва на вірність Конституції та служіння народу, яку в обов'язковому порядку дає посадова особа, котра вступає на високу державну посаду [1, с. 109–110].

Мета статті – з'ясувати ключові характеристики та основи тенденції розвитку інституту присяги як адміністративного акта.

Виклад основного матеріалу. З аналізу вищезазначених підходів вбачається, що вони не повторюються і, більш того, між ними є певна відмінність. За наявності таких відмінностей слушним видається поставлене С.В. Прилуцьким питання про те, чи присяга – це тільки урочиста обіцянка додержуватись певних зобов'язань чи конкретна клятва (зобов'язання), тобто акт, який породжує юридичні наслідки? Виходить так, що один термін може нести в собі різні правові навантаження і зміст [1, с. 109–110]

Слід зазначити, що з'ясування суті цього явища є виправданим з огляду на те, що в науковій літературі та законодавстві відсутня єдина універсальна формула-дефініція поняття «присяга», а в основі даної проблеми лежить і спірна природа відповідальності за порушення присяги та її кваліфікації серед інших видів порушень [1, с. 107]

В юридичній літературі присягу розглядають як правове явище, правовий феномен правової системи суспільства. Дана категорія відноситься до таких явищ, які, на перший погляд, видаються зрозумілими й не потребують поглибленого наукового аналізу. У той же час присяга виступає досить складною загальною правовою категорією, що несе функціональне навантаження, яке дотепер не отримало необхідної правової і наукової ідентифікації [1, с. 107]

Відтак таке правове явище, як присяга, має глибоке історичне коріння, що сягає ще часів звичаєвого права.

Вважається, що вона як суспільне явище первинно мала зміст релігійного обряду, яким скріплювалось урочисто прийняте особою зобов'язання. Історично в основі присяги лежить страх перед невидимою силою, руйнівна дія якої може навалитися на особу, що присягнула, в разі порушення вірності присязі [18, с. 18].

На ранніх стадіях розвитку демократія сама нерідко потребувала додаткових матеріальних та інших гарантій, що часто супроводжувалося своєрідними (у вигляді клятви, присяги, заклинання тощо) релігійними, а правильніше, ритуальними діями [2, с. 18].

Уперше прийняття присяги на території сучасної України було започатковано в IX столітті з приходом на наші землі скандинавів. Саме від них було запозичено цей обряд [3, с. 141].

Першу присягу на вірність Україні склали в 1915 році українські січові стрільці, що були призвані до армії Австрійської імперії. Але патріотично налаштовані українці зажадали скласти присягу не Австрійському цісареві, а рідному краю, що було нечувано в той час, адже тоді присягу давали не батьківщині, а особисто монарху, який володів її землями [3, с. 141].

Що стосується вже новітньої історії України, то вперше присягу в незалежній Україні було проголошено 05 грудня 1991 року на урочистому засіданні Верховної Ради України під час іногурації першого Президента України – Леоніда Макаровича Кравчука.

Слід зазначити, що оскільки офіційного тексту присяги Президента на той час не існувало, було прийнято рішення використати присягу депутата Верховної Ради УРСР [4].

А вже на наступний день, 06 грудня 1991 року, Верховною радою України було прийнято постанову № 1936-ХІІ про затвердження тексту Військової присяги [5].

На нашу думку, саме в тексті Військової присяги вперше було сформульовано найважливіші вимоги, які на сьогодні ставляться до публічної особи, які повинні неухильно виконуватися, і саме із ухваленням вищевказаної постанови в сучасній незалежній Україні було започатковано інститут присяги публічного службовця.

Крім того, з ухваленням постанови Верховної Ради України № 1936-ХІІ від 06 грудня 1991 року «Про текст Військової присяги» [5] на законодавчому рівні введено такі ключові поняття присяги, як «вірність», «гідність» та «сумлінність».

Прийняття публічним службовцем присяги є важливим правовим та морально-етичним актом для всього інституту публічної служби. Оскільки саме з прийняттям присяги, що є необхідною умовою для зайняття посади публічної служби, фізична особа набуває статус державного службовця.

На сьогодні присягу в Україні складають: Президент України, народні депутати України, судді, члени Вищої ради юстиції, державні службовці, посадові особи місцевого самоврядування, адвокати, нотаріуси, особи начальницького складу Національного антикорупційного бюро України, прокурори, поліцейські, службовці податкової міліції, службовці Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України, службовці цивільного захисту.

Слід зазначити, що прийняття присяги Президентом України та народними депутатами України закріплено на конституційному рівні, а щодо інших публічних осіб зазначене положення визначено у відповідних законодавчих актах.

Так, статтею 79 Конституції України [6] передбачено, що перед вступом на посаду народні депутати України складають перед Верховною Радою України таку присягу: «Присягаю на вірність Україні. Зобов'язуюсь усіма своїми діями боронити суверенітет і незалежність України, дба-

ти про благо Вітчизни і добробут Українського народу. Присягаю додержуватися Конституції України та законів України, виконувати свої обов'язки в інтересах усіх співвітчизників».

Відмова скласти присягу має наслідком втрату депутатського мандата.

Повноваження народних депутатів України починаються з моменту складення присяги.

Відповідно до статті 104 Конституції України [6] новообраний Президент України вступає на пост не пізніше ніж через тридцять днів після офіційного оголошення результатів виборів, із моменту складення присяги народом на урочистому засіданні Верховної Ради України.

Президент України складає присягу наступного змісту: «Я, (ім'я та прізвище), волею народу обраний Президентом України, заступаючи на цей високий пост, урочисто присягаю на вірність Україні. Зобов'язуюсь усіма своїми справами боронити суверенітет і незалежність України, дбати про благо Вітчизни і добробут Українського народу, обстоювати права і свободи громадян, додержуватися Конституції України і законів України, виконувати свої обов'язки в інтересах усіх співвітчизників, підносити авторитет України у світі».

Присяга суддів зазначена в статті 57 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» [7], відповідно до якої особа, вперше призначена на посаду судді, набуває повноважень судді після складення присяги судді такого змісту: «Я, (ім'я та прізвище), вступаючи на посаду судді, урочисто присягаю Українському народові об'єктивно, безсторонньо, неупереджено, незалежно, справедливо та кваліфіковано здійснювати правосуддя від імені України, керуючись принципом верховенства права, підкоряючись лише закону, чесно і сумлінно здійснювати повноваження та виконувати обов'язки судді, дотримуватися етичних принципів і правил поведінки судді, не вчиняти дій, що порочать звання судді або підривають авторитет правосуддя».

Що стосується тексту військової присяги, то Указом Президії Верховної Ради України № 1640-ХІІ від 10 жовтня 1991 року затверджено текст, згідно з яким кожен громадянин України, вступаючи на військову службу, особисто приймає присягу такого змісту: «Я, (прізвище, ім'я та по батькові), вступаю на військову службу і урочисто клянусь народу України завжди бути вірним і відданим йому, сумлінно і чесно виконувати військовий обов'язок, накази командирів, неухильно дотримуватись Конституції і законів України, зберігати державну і військову таємницю. Я клянусь захищати Українську державу, непохитно стояти на сторожі її свободи і незалежності. Я присягаю ніколи не зрадити народу України» [8].

Що стосується складання присяги, в альтернативній (невійськовій) службі слід зазначити наступне. Так, статтею 15 КАС України визначено, що альтернативна (невійськова) служба є публічною службою. Обов'язковим вступом на публічну службу є складання присяги [9].

Закон України «Про альтернативну (невійськову) службу» [10] визначає організаційно-правові засади альтернативної (невійськової) служби, якою відповідно до Конституції України має бути замінено виконання військового обов'язку, якщо його виконання суперечить релігійним переконанням громадянина.

Однак цей закон не містить обов'язку особи скласти присягу та не містить жодних відсилань до інших нормативно-правових актів, які б регулювали вищевказане питання.

Відтак ми вбачаємо певну колізію в чинному законодавстві, де, з одного боку, альтернативна (невійськова служба) є публічною службою, і обов'язковим елементом вступу на публічну службу є прийняття присяги, а з іншого

боку, цей обов'язок прийняття присяги особами, що проходять альтернативну службу, на законодавчому рівні не визначено.

А тому виникає цілком слушне питання щодо доцільності віднесення альтернативної служби до публічної служби.

Згідно зі статтею 36 Закону України «Про державну службу» особа, призначена на посаду державної служби вперше, публічно складає Присягу державного службовця такого змісту: «Усвідомлюючи свою високу відповідальність, урочисто присягаю, що буду вірно служити Українському народові, дотримуватися Конституції та законів України, втілювати їх у життя, поважати та охороняти права, свободи і законні інтереси людини і громадянина, честь держави, з гідністю нести високе звання державного службовця та сумлінно виконувати свої обов'язки» [11].

Також обов'язок прийняти присягу передбачено і під час проходження дипломатичної служби. Зокрема, згідно зі статтею 10 Закону України «Про дипломатичну службу» [12] громадяни, які вперше приймаються на дипломатичну службу і раніше не перебували на державній службі, складають Присягу державних службовців відповідно до Закону України «Про державну службу» [11].

Статтею 64 Закону України «Про Національну поліцію» визначено, що особа, яка вступає на службу в поліції, складає Присягу на вірність Українському народові такого змісту: «Я, (прізвище, ім'я та по батькові), усвідомлюючи свою високу відповідальність, урочисто присягаю вірно служити Українському народові, дотримуватися Конституції та законів України, втілювати їх у життя, поважати та охороняти права і свободи людини, честь держави, з гідністю нести високе звання поліцейського та сумлінно виконувати свої службові обов'язки» [13].

Наведені тексти присяг публічних службовців не є вичерпними, однак вважаємо, що саме на них слід зупинитися для аналізу та визначення поняття присяги як адміністративного акту.

Як зазначає М. Пахович, із думкою якого ми погоджуємось, текст будь-якої присяги поєднує в собі правила етики, правові та моральні норми, що діють на основі звичаїв, традицій та нормативно-правових актів у тому чи іншому суспільстві [3, с. 141]

Якщо проаналізувати тексти наведених присяг, то можна побачити, що в загальному текст присяги складається з трьох частини, у кожній з яких зазначено, кому присягають, що присягають та яким чином беруть на себе обов'язок дотримуватися присяги.

Відразу слід зазначити, що у в усіх вищенаведених текстах присяг прописано обов'язок публічної особи дотримуватися Конституції України, законів України та сумлінно виконувати свої обов'язки.

Однак на цьому ідентичність текстів присяг публічних осіб закінчується, і починаються розбіжності, які полягають у наступному.

Наприклад, у текстах присяг президента та народного депутата України зазначено, що такі присягають на вірність Україні, а в присягах судді, прокурора, військовослужбовця, посадової особи місцевого самоврядування, державного службовця, поліцейського вказано, що такі присягають Українському народові.

Також, аналізуючи тексти наведених присяг, слід зазначити, що такі ключові поняття, як «вірність», «чесність», «гідність», «честь», «сумлінність», є загальними, оціночними та специфічною формою відображення суспільних цінностей.

Так, академічний тлумачний словник сучасної української мови містить такі значення слів:

«вірність»:

1) бути постійним у своїх поглядах і почуттях; відзначатися відданістю, не зраджувати;

2) те саме, що правильний; правдивий, точний;

3) те саме, що немінучий; певний;

4) про людей, які неухильно дотримуються догматів якоїсь віри, релігії; правовірні [14, с. 680–681];

«чесність» – чесна поведінка, чесне, самовіддане ставлення до когось, чогось [15, с. 315];

«гідність»:

1) сукупність рис, що характеризують позитивні моральні якості;

2) усвідомлення людиною своєї громадської ваги, громадського обов'язку [16, с. 65];

«честь»:

1) сукупність вищих моральних принципів, якими людина керується у своїй громадській і особистій поведінці;

2) повага, пошана, визнання когось, чого-небудь;

3) те, що дає право на шану, повагу, визнання [17, с. 316];

«сумлінність» – чесно, старанно, ретельно виконувати обов'язки; добросовісно [15, с. 838].

Як наголошено в спеціальній літературі, доцільно вважати, що «...честь – це усвідомлення особою свого суспільного значення і значення з боку суспільства; гідність – це моральне відношення особи самої до себе і суспільства до особи; репутація – це сукупність якостей й оцінок, за якими їх носій оцінюється громадянами, громадськими організаціями та ін.» [8, с. 36].

Однак ми не повністю погоджуємось із цією думкою, оскільки не є зрозумілим, за якими саме критеріями визначено застосування саме такого тлумачення термінів наведених у текстах присяг, а не інакше.

Крім того, застосовуючи вищенаведені слова в присязі та визначаючи юридичну відповідальність за їх порушення, законодавець не конкретизував їх значення однозначними приписами, які є досить широко визначені, що дає можливість для їх вільного трактування у світі притягнення до юридичної відповідальності за порушення присяги.

Відтак є питання, які потребують уточнення.

Перш за все, на нашу думку, у всіх текстах присяг необхідно врахувати принцип верховенства права, що є головним у діяльності всіх органів публічної влади, оскільки на сьогодні такий принцип враховано лише в присязі судді, прокурора та адвоката.

Також слід зазначити, що всі тексти присяг публічних осіб містять оціночні критерії, яким на законодавчому рівні не надано однозначного визначення, що ускладнює визначення, чи в дійсності було допущено порушення присяги публічною особою.

Крім того, на нашу думку, декларативними є положення в присязі і про вдосконалення професійної майстерності та принциповості, оскільки визначення цим поняттям також немає. Так, на перший погляд, це є загальновідомими поняттями, однак, якщо спитати думку пересічного громадянина або законодавця, що він мав на увазі під цими поняттями, однозначної відповіді ми отримуємо.

Потребує конкретизації і положення щодо етики публічного службовця, оскільки обов'язок дотримуватися етичних принципів та правил поведінки на сьогодні містить лише присяга судді та адвоката.

Що стосується інших публічних службовців, то в їх присягах такий обов'язок не визначено.

Слід зазначити, що статтею 37 Закону України № 1700-VII від 14 жовтня 2014 року «Про запобігання корупції» [19] визначено, що загальні вимоги до поведінки публічних осіб, якими вони зобов'язані керуватися під час виконання своїх службових чи представницьких повноважень, підстави та порядок притягнення до відповідальності за по-

рушення цих вимог встановлюються цим Законом, який є правовою основою для кодексів чи стандартів професійної етики. Також статтею 38 вищевказаного Закону передбачено, що особи, зазначені в пункті 1, підпункті «а» пункту 2 частини першої статті 3 цього Закону, під час виконання своїх службових повноважень зобов'язані неухильно дотримуватися вимог закону та загальнодовизнаних етичних норм поведінки, бути ввічливими в стосунках із громадянами, керівниками, колегами і підлеглими [19].

Однак, проаналізувавши вказаний закон, слід відмітити, що в ньому відсутні норми про відповідальність публічних осіб за порушення правил етичної поведінки.

Також відсутні норми про відповідальність за порушення правил етичної поведінки і в Законах України «Про прокуратуру» [20], «Про Національну поліцію» [13], «Про Національне антикорупційне бюро України» [21], які містять лише відсилання до Дисциплінарних статутів.

Лише в ст. 64 Закону України «Про державну службу» [11] визначено, що за невиконання або неналежне виконання посадових обов'язків, визначених цим Законом та іншими нормативно-правовими актами у сфері державної служби, посадовою інструкцією, а також за порушення правил етичної поведінки та інше порушення службової дисципліни державний службовець притягається до дисциплінарної відповідальності в порядку, встановленому цим Законом.

Зазначена норма дублюється також із п. 11 постанови Кабінету Міністрів України № 65 від 11 лютого 2016 року «Про затвердження Правил етичної поведінки державних службовців», якою визначено, що ці правила регулюють моральні засади діяльності державних службовців та полягають у дотриманні принципів етики державної служби, а також передбачено, що порушення правил професійної етики державного службовця є однією з підстав для притягнення державного службовця до дисциплінарного проступку [22].

Тобто під час аналізу вищевказаного законодавства простежується неузгодженість відповідних норм за порушення правил етичної поведінки публічними особами, внаслідок чого у вищевказаних нормативно-правових акти, на нашу думку, необхідно внести відповідні зміни для усунення розбіжностей у трактуванні норм щодо відповідальності.

Підсумовуючи вищевказане, слід зазначити, що ні Конституція України, ні інші Закони України та підзаконні акти не містять норм щодо відповідальності за порушення не тільки правил етичної поведінки, але й присяги в цілому ні Президентом України, ні народними депутатами України, ні посадовими особами органів місцевого самоврядування, ні особами Національного антикорупційного бюро України.

На сьогодні чинне законодавство містить прогалину щодо визначення відповідальності за порушення як присяги, так і етичних правил поведінки цілого ряду публічних осіб.

Крім того, певна неузгодженість норм Закону України «Про запобігання корупції» [19] з іншими Законами України, що стосується етичної поведінки публічної особи, не сприяє формуванню цілісного інституту присяги публічної особи, що негативно впливає на професійну культуру публічних службовців, оскільки лише в присягах судді та адвоката міститься вимога щодо дотримання етичних принципів.

Відтак відсутність етичних принципів у присягах інших публічних осіб має певні ризики, оскільки не спонукає таких осіб до підвищення своєї професійної культури в публічній діяльності, а значить, і утвердження високих моральних принципів, що в цілому не забезпечує

зміцнення довіри до представників публічної служби з боку громадськості в цілому.

Узагальнюючи найбільш суттєві з розглянутих ознак присяги, можна сформулювати її дефініцію.

Отже, слід починати з того, що присяга – це юридичний факт, адже саме складання присяги особою, яку призначили на посаду, є юридичним моментом набуття особою певного статусу, прав та обов'язків, можливості настання відповідальності (правовий статус). І навряд чи тут потрібно доводити щось інше. Зовнішньою формою такого факту є прийняття офіційної клятви (урочистої обіцянки), яка приймається в особливому порядку з використанням правових символів (як правило, це визначено в нормативно-правовому акті) [1, с. 110].

З огляду на вищевказане ми погоджуємося з думкою О.Л. Кравчука, що присяга як правове явище – це юридичний акт, який являє собою прийняття офіційної клятви. Проте більш практично корисним виглядає формулювання не «ідеального» визначення поняття «присяга», а з'ясування змісту (структури) правової норми, яка є текстом присяги. Лише таким чином можна наблизитися до пізнання дійсної сутності цього явища. Доцільно, щоб норма права, яка містить текст присяги, мала імперативний характер правової норми, що містить чітко визначені юридичні обов'язки, за порушення яких настає відповідальність. На сьогодні інститут присяги служить встановленню правової та моральної відповідальності перед державою в цілому та народом, а не перед окремими особами. Підстави відповідальності для присягаючих осіб варто об'єднати, систематизувати та, головне, – конкретизувати [1, с. 110].

Законодавцем не надано однозначного трактування (визначення) таким ключовим поняттям, наведеним у присязі, як «вірність», «чесність», «гідність», «честь», «сумлінність», які є загальними, оціночними та специфічною формою відображення суспільних цінностей, і, як наслідок, не конкретизовано підстави для відповідальності, оскільки не є зрозумілим, що саме порушено та яким чином, чому саме така дія особи є порушенням присяги в одному випадку і не є порушенням присяги в іншому випадку.

Висновки. Відтак вважаємо, що на законодавчому рівні слід визначити єдиний підхід до регулювання присяги щодо всіх публічних службовців, а саме уніфікацію змісту присяги, правового регулювання, визначення порядку її прийняття та визначення юридичної відповідальності за її порушення для усунення колізій у чинному законодавстві та підвищення авторитету публічної служби в цілому.

Зазначена пропозиція щодо уніфікації тексту присяги щодо всіх публічних осіб пов'язана з тим, що якщо текст присяги судді є конкретизованим та детальним, то текст присяги (наприклад, народного депутата) є загальним, оскільки з такого не вбачається, якими саме діями він повинен боронити суверенітет та незалежність України, дбати про благо Вітчизни, а лише вказано, що всіма діями. Тобто виникає питання, які дії чи бездіяльність депутата слід тлумачити як порушення присяги. Аналогічне питання виникає і до текстів присяг інших публічних осіб, відповідь на які наразі, на жаль, на законодавчому рівні відсутні.

Із метою усунення прогалин у чинному законодавстві нами пропонується такий варіант уніфікованого тексту присяги щодо всіх публічних осіб: «Я (прізвище та ім'я), вступаючи на посаду (ззначається посада), присягаю Українському народові неухильно дотримуватися Конституції України, законів України та етичних принципів, із високою відповідальністю виконувати свої обов'язки. Якщо я порушу цю присягу, готовий (а) нести відповідальність, встановлену Законом України».

Вважаємо, що всі публічні особи мають присягати на вірність Українському народові, який є носієм суверенітету і єдиним джерелом влади в Україні, яка відповідно до статті 6 Конституції України [6] здійснюється на засадах її поділу на законодавчу, виконавчу та судову. Отже, оскільки народ здійснює владу безпосередньо через органи державної влади та органи місцевого самоврядування, відтак саме тому публічні особи і повинні присягати цьому народу.

Крім того, введення в текст присяги обов'язку публічної особи дотримуватися етичних принципів, на нашу думку, є не менш важливим за дотримання особою Конституції України та законів, оскільки спонукає до підвищення професійної культури в діяльності публічних осіб.

Що стосується зазначення виконання обов'язків, то немає сенсу їх деталізувати в тексті присяги, як це, наприклад, зроблено в присязі службовця Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України: бути чесним, сумлінним і дисциплінованим, зберігати державну таємницю, оскільки в кожному відповідному законі, що регулює діяльність публічної особи, визначено її посадові обов'язки, встановлено обов'язок їх виконувати.

Водночас слід звернути уваги, що не в кожному відповідному законі визначено відповідальність публічної особи за порушення присяги.

Як нами зазначалися вище, на законодавчому рівні взагалі відсутнє визначення відповідальності за порушення присяги Президентом України та народними депутатами України, що з огляду на європейську інтеграцію нашої держави, на нашу думку, потребує усунення прогалини в чинному законодавстві. Оскільки не може бути подвійних стандартів до публічних осіб, де одна категорія публічних осіб на законодавчому рівні відповідає за порушення присяги, а для інших така відповідальність навіть не була визначена законом.

Тому вважаємо, що відповідальність за порушення присяги має бути зазначено відносно всіх публічних осіб, та повинні бути прийняті відповідні зміни до чинного законодавства.

Список використаної літератури:

1. Кравчук О.Л. Історичний розвиток поняття «присяга» / О.Л. Кравчук // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. – Серія «Юриспруденція». – 2015. – № 13. – Том 1. – С. 107–111.
2. Цуркан М.І. Присяга судді як невід'ємний структурний елемент його правового статусу. Вісник вищої ради юстиції / М.І. Цуркан // Вісник Вищої ради юстиції. – 2010. – № 3. – С. 1–27.
3. Пахович М. Присяга як правове та суспільне явище присяга як правове явище / М. Пахович // Вісник прокуратури. – грудень 2013 – № 12(50). – С. 140–145.
4. Інтернет-джерело. [Електр. ресурс]. – Режим доступу : http://www.calendarium.com.ua/ua/na_urochistomu_zasidanni_verhovnoi_radi_ukraini_vidbulasya_inauguratsiya_leonida_kravchuka_1991/.
5. Постанова Верховної Ради України № 1936-ХІІ від 06 грудня 1991 року «Про текст Військової присяги» Верховна Рада України [Електр. ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1936-12/>.

6. Конституція України. Верховна Рада України [Електр. ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр/>.

7. Закон України «Про судоустрій і статус суддів». Верховна Рада України. Офіційний веб-сайт [Електр. ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1402-19/>.

8. Указ Президії Верховної ради України «Про текст Військової присяги» № 1640-ХІІ від 10 жовтня 1991 року. Верховна Рада України. Офіційний веб-сайт [Електр. ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1640-12/>.

9. Кодекс адміністративного судочинства України. Верховна Рада України [Електр. ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2747-15/>.

10. Закон України «Про альтернативну (невійськову) службу». Верховна Рада України. Офіційний веб-сайт [Електр. ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1975-12/>.

11. Закон України «Про державну службу». Верховна Рада України. Офіційний веб-сайт [Електр. ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/889-19/>.

12. Закон України «Про дипломатичну службу». Верховна Рада України. Офіційний веб-сайт [Електр. ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2728-14/>.

13. Закону України «Про Національну поліцію». Верховна Рада України. Офіційний веб-сайт [Електр. ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/580-19/>.

14. Словник української мови в 11 томах. Академічний тлумачний словник. – 1970. – Том 1. – С. 680 – 681 [Електр. ресурс]. – Режим доступу : <http://sum.in.ua/s/virnyj/>.

15. Словник української мови в 11 томах. Академічний тлумачний словник. – 1980. – Том 11. – С. 315 [Електр. ресурс]. – Режим доступу : <http://sum.in.ua/s/chesnistj/>.

16. Словник української мови в 11 томах. Академічний тлумачний словник. – 1980. – Том 11. – С. 316 [Електр. ресурс]. – Режим доступу : <http://sum.in.ua/s/chestj/>.

17. Словник української мови в 11 томах. Академічний тлумачний словник. – 1978. – Том 9. – С. 838 [Електр. ресурс]. – Режим доступу : <http://sum.in.ua/s/sumlinnyj/>.

18. Словник української мови в 11 томах. Академічний тлумачний словник. – 1971. – Том 2. – С. 65 [Електр. ресурс]. – Режим доступу : <http://sum.in.ua/s/ghidnistj/>.

19. Ківалов С.В. Закон України України про державну службу: наук.-практ. коментар / С.В. Ківалов, Л.Р. Біла. – О. : Фенікс, 2007. – С. 36.

20. Закону України «Про запобігання корупції». Верховна Рада України. Офіційний веб-сайт [Електр. ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1700-18/>.

21. Законах України «Про прокуратуру». Верховна Рада України. Офіційний веб-сайт [Електр. ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1697-18/>.

22. Закон України «Про Національне антикорупційне бюро України». Верховна Рада України. Офіційний веб-сайт [Електр. ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1698-18/>.

23. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Правил етичної поведінки державних службовців» № 65 від 11 лютого 2016 року. Верховна Рада України. Офіційний веб-сайт [Електр. ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/65-2016-п.>